WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Wales Audit Office / Swyddfa Archwilio Cymru

24 Cathedral Road / 24 Heol y Gadeirlan
Cardiff / Caerdydd
CF11 9LJ
Tel / Ffôn: 029 2032 0500
Fax / Ffacs: 029 2032 0600
Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660
info@audit.wales / post@archwilio.cymru
www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Mr Simon Thomas AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

Cyfeirnod: IG/18/005/HVT/2856/SD
21 Mehefin 2018

Annwyl Simon

Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013

Diolch am eich llythyr dyddiedig 17 Ebrill 2018 lle rydych yn gofyn am fanylion y newidiadau deddfwriaethol penodol sydd eu hangen i fynd i'r afael â chymhlethdod trefniadau ffioedd ac agweddau trafferthus eraill ar Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Rydych yn gofyn yn neilltuol am fanylion sut y byddai diwygio deddfwriaeth yn edrych ac enghreifftiau o feysydd yn Neddf 2013, ar wahân i ffioedd, fyddai o bosibl yn elwa o gael eu newid. Rydych hefyd yn gofyn am fanylion costau trefniadau'r ffioedd a chostau'r newidiadau arfaethedig.

Rydym yn amgáu papur esboniadol sy'n nodi'r materion penodol hyn, gan gynnwys bil drafft a nodiadau esboniadol. Paratowyd y bil drafft a'r nodiadau esboniadol gan ein cynghorwyr cyfreithiol allanol, Bates Wells Braithwaite. Er hwylustod cyfeirio, rydym wedi cynnwys yn y papur esboniadol grynodeb o'r problemau y mae Deddf 2013 yn eu hachosi, gan gynnwys o ran ffioedd, er bod hyn wedi ei drin mewn peth manylder yn y papur *Y drefn ffioedd archwilio gymhleth yng Nghymru – achos dros newid*.

Gan fod y newidiadau deddfwriaethol sydd eu hangen yn fater o ddiwygio gweddol gyfyngedig ar Ddeddf 2013, ynghyd â rhai diwygiadau dilynol sy'n gyfyngedig yn yr un modd, mae'r bil drafft yn fyr a braidd yn dechnegol ei natur. O ganlyniad, er mwyn deall effaith darpariaethau'r bil drafft, credwn ei bod yn well darllen y bil drafft ochr yn ochr â'r papur esboniadol, yn hytrach nag ar ei ben ei hun. Dylem ddweud, fodd bynnag, nad yw'r papur esboniadol yn Femorandwm Esboniadol fel sy'n ofynnol dan Orchmynion Sefydlog, er y byddem yn gobeithio y byddai llawer o'r deunydd yn ddefnyddiol i baratoi dogfen o'r fath.

Dylem hefyd grybwyll bod y materion y mae'r bil drafft yn mynd i'r afael â hwy wedi eu cyfyngu i faterion sy'n uniongyrchol drafferthus i Swyddfa Archwilio Cymru. Nid ydym wedi ceisio ymdrin â materion megis anghysondeb rhwng darnau gwahanol o ddeddfwriaeth, e.e. y gwahaniaethau rhwng y cyfnodau cyfyngiad mewn perthynas â swydd ddilynol sy'n berthnasol i'r Archwilydd Cyffredinol dan Ddeddf 2013 a'r rheiny sydd i fod yn berthnasol i'r Ombwdsmon dan Fil Ombwdsmon y Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru). (Yn yr esiampl honno, mae'r cyfyngiadau ar Gyn-archwilydd Cyffredinol yn berthnasol am ddwy flynedd, tra mae'r rhai ar Gyn-ombwdsmon yn berthnasol am rhwng blwyddyn a diwrnod a dwy flynedd, yn dibynnu ar y dyddiad y mae'r person yn peidio â bod yn Ombwdsmon). Rydym yn tybio y gall fod gan y Pwyllgor faterion eraill efallai y gellid ymdrin â hwy mewn bil diwygiadau.

Er y gall ymddangos yn weddol amlwg, dylem hefyd sôn, er mwyn eglurder, nad yw'r bil drafft na'r papur esboniadol yn ymdrin â newidiadau yn nhrefniadau'r ffioedd nad oes angen deddfwriaeth ar eu cyfer. Y brif enghraifft sydd gennym mewn golwg yw defnyddio ffioedd tybiannol yn lle ffioedd archwiliad arian parod ar gyfer Llywodraeth Cymru, Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru ac Ombwdsmon y Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer Cymru, fel yr eglurwyd yn *Y drefn ffioedd archwilio gymhleth yng Nghymru – achos dros newid*. Mesur gweinyddol cyfochrog yw hwn, nad yw'n newid yr angen am ddeddfwriaeth, oherwydd nad yw'n effeithio ar fwyafrif llethol y cyrff a archwilir ac incwm ffioedd.

Rydych yn holi'n benodol ynglŷn â'r costau mewnol sy'n codi o weinyddu'r broses yn ymwneud ag adran 23 y Ddeddf ac ynghylch buddion ariannol a allai ddod o ganlyniad i newid y ddeddfwriaeth. Mae'r papur esboniadol yn cynnwys manylion sy'n mynd i'r afael â'r pwyntiau hyn, ond efallai y byddai'n fuddiol inni dynnu pwyntiau allweddol allan yn y fan hon.

Darpariaeth gyffredinol yn ymwneud â ffioedd yw Adran 23, nid yn syml y rheol "dim mwy na'r gost lawn" (s23(5)(b)). Nid oes modd nodi'n union beth yw cost lawn trefniadau'r ffioedd presennol; er enghraifft, er y bydd cyfran o gostau adran gyllid Swyddfa Archwilio Cymru yn ymwneud â ffioedd, mater o amcangyfrif yw nodi maint y gyfran honno. Ar y cyfan, amcangyfrifwn fod cost weinyddol flynyddol trefniadau presennol y ffioedd oddeutu £342,000.

O'r ffigur uchod amcangyfrifwn fod rhwng £20,000 a £50,000 i'w briodoli i'r rheol "dim mwy na'r gost lawn". Rydym wedi rhoi'r amcangyfrif hwn fel amrediad oherwydd ei bod yn anodd dros ben mesur yr ymdrech neilltuol sy'n mynd i mewn i fonitro a rheoli amser i ddibenion "dim mwy na'r gost lawn" mewn cyferbyniad â dibenion rheoli eraill. Ond er bod yna ansicrwydd ynghylch y swm, mae'n glir i ni fod y rheol "dim mwy na'r gost lawn" yn gwneud pethau'n waeth ac yn arwain at gost ychwanegol.

Osgoi'r gost ychwanegol sy'n codi o'r rheol "dim mwy na'r gost lawn" ac osgoi costau paratoi adroddiadau cyfamserol yw'r manteision ariannol pennaf sy'n debygol o ddeillio o ddiwygio'r ddeddfwriaeth. Efallai y bydd hefyd ychydig o filoedd o bunnau'r flwyddyn ar gyfartaledd mewn cyfraniadau i Gronfa Gyfunol Cymru yn codi o arian dros ben ar waith cytundeb. Gyda'i gilydd, amcangyfrifwn

mai’r buddion ariannol fydd rhwng £57,000 a £77,000 o arbedion net i arian cyhoeddus Cymru.

Gobeithiwn fod hyn o gymorth. Byddem yn hapus iawn i drafod y papur a’r bil drafft.

Yn gywir

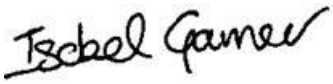

Huw Vaughan Thomas, CBE
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Isobel Garner
Cadeirydd, Swyddfa Archwilio Cymru